

*Монахиня Валентина (**ДРУМЕВА**)*

ТВОРЕНИЕ ЛЮБИМО

Не се дивя, че Ти на молещ зов
откликваш, Боже,
защото Твойто име е Любов,
която всичко може.

Пред друга тайна моят ум немей
в минута трудна:
преди да позова, над мене вече грей
закрила чудна!

Творение любимо, Твое съм дете,
Велики Боже,
което в Твойте тайни да чете
все тъй не може.

ЕЛА, ИИСУСЕ!

Залутана съм в грижи, може би ненужни.
Държат ме често в своя властен плен.
Ела и виж, очите ми са тъжни!
Ела, Иисусе, в моя беден ден.

Без Тебе дните ми са мрачни и студени.
Ела, духът ми морен приласкай
за съзерцания, молитви извисени!
Ела, утеха в грижите ми дай!

Залутана съм в лес от сиви грижи.
Ела, Иисусе, потърси ме сам!
Тъгата ми плете от сълзи мрежи.
Ела, и моят дух ще стане храм.

АЛЛИЛУЯ

Всички мелодии на радостта
сплитат венец в тази песен.
Звънки преливат изпълват света,
литват над свода небесен.

Вслушай се в лекия галещ зефир,
в снежната буря в Балкана,
в шепота кротък на полската шир,
с цветни килими постлана!

Горско поточенце чуй как се лей,
гали пространството ширно!
Всяко дихание сладостно пей,
хвали Твореца неспирно.

СТИХОВЕТЕ СА ПРЕПЕЧАТАНИ ОТ АВТОРСКАТА СТИХОСБИРКА „ИЗПОВЕДИ“

Издава свещ. Лъчезар Лазаров, отговорни редактори Снежана Костадинова, Боян Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://dveri.bg/, https://www.pravoslavie.bg/

ISSN 2738-7798

ИСКРИ

Йскри в Йскрец словесното огниво. И сее във душата светлина. Сеяч е то на дефицитно слово, разнасящо човешка топлота.
П. Пеев

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Брой 19, ЮЛИ, 2021 г.

Св. ИВАН РИЛСКИ И БЪЛГАРСКИТЕ СВЕТЦИ

В началото на месец юли, тази година, се пада втората неделя след празника Петдесетница, която винаги е посветена на всички български светии.

Сред тях като светлоярка звезда се отличава образът на пустинника чудотворец Св. Иван Рилски. Като покровител и закрилник на българския народ, ние честваме паметта му няколко пъти през годината. Празниците са неподвижни (винаги на една и съща дата) – през юли, август и октомври.

* ***01.07. – Възвръщане честните мощи на преп. Йоан Рилски чудотворец.***

* ***18. 08. – Успение на преп. Йоан Рилски чудотворец***

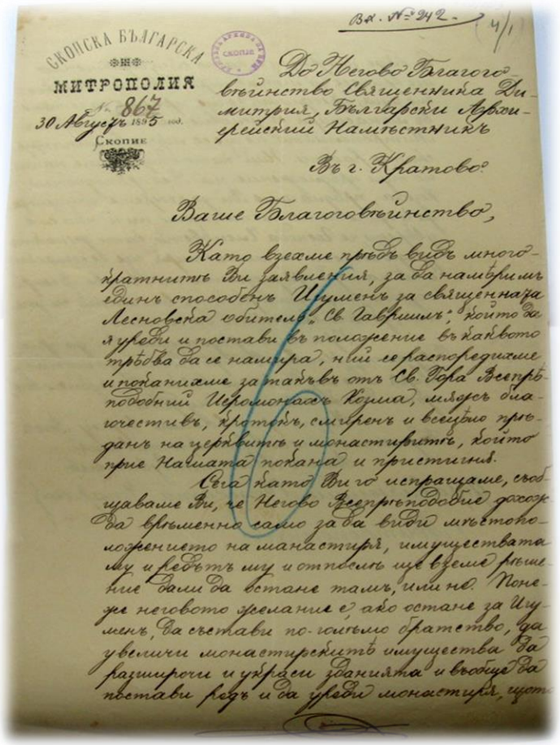
* ***19.10. – Преп. Йоан Рилски чудотворец***

Първият празник е спомен за едно събитие, станало през 1496 г. Нетленните мощи на светеца престоявали в Търново, след като два века по-рано били пренесени там от цар Асен (1190 -1195). След падането на Търново под Османска власт, монасите от Рилския манастир получили разрешение от султан Мурад II и пренесли мощите на преп. Иван отново в Рилската обител. Според сведенията на очевидци (дякон Владислав Граматик) шествието с мощите на светеца се е насочило най-напред към гр. Никопол, след което е поело на югозапад към София. Маршрутът на този дълъг преход преминава и през територията на днешната община Своге. Идвайки от землища на селата Оселна и Игнатица, пресичайки Осеновлашката планина, край манастира „Седемте престола“ и коритото на река Габровница, пътят отново се изкачва по ридовете на Брезовдолските махали и стига до с. Буковец, в което се намира старинният храм „Св. Николай“. От там маршрутът спуска по пътя в с. Батулия, минавайки през Батулийския манастир „Св. Николай“ и поема към София.

Всяка година през юли и август множество вярващи шестват от Търново до Рилския манастир в памет на древното събитие. ***Продължава на стр. 2***

Наред с преподобния пустинник, по българските земи просияли неизброимо множество светци: от древни времена, та и до наши дни.

Сред Осоговската пустиня и близката планина Козяк има още два манастира, посветени на големи отшелници и просияли монаси. Това са имената на преподобните Йоаким Осоговски (едноименният манастир се намира до гр. Крива Паланка – дн. Македония) и Прохор Пчински (днес близо да с. Старец, Пчински окръг – Р. Сърбия). Те са живели през 11-ти век. По същото време в Осоговската планина се отличава и името на преп. Гавриил Лесновски. Посветеният нему манастир близо до гр. Кратово, днес се намира отново в Македония.

Писмо на българската Скопска митрополия. (Изт. Уикипедия)

До скоро недостъпни, днес вече съществуват ясни и категорични извори, че по българските земи има християнски мъченици още през първите векове след Христа. Светите Дасий и Емилиан Доростолски са първите известни Христови мъченици по българските земи. Кончината им се отнася към 3-ти век. Запазени са имената на мъченица Гликерия и великомъченица Варвара от 2-3-ти век. Паметта на последната и днес се тачи и помни в разложкото село Елешница. Споменавали сме Св. Тривелий (хан Тервел) и мъченикът Боян-Енравота (син на хан Омуртаг).

Оттогава насетне „цял свят не би побрал написаните книги“ (Ср. Йоан 21:25), ако започнем да разказваме на широко за светците по нашите земи, затова ще спомена само имената на някои от по-известните.

Безспорно сред едно от първите места се нареждат имената на светите Седмочисленици (светите братя Кирил и Методий и техните ученици Климент и Наум Преславско-Охридски чудотворци, Сава, Горазд и Ангеларий), както и на св. цар Борис-Михаил покръстител. Няма как да не спомена св. цар Петър, неговия внук, както и благоверния княз Йоан-Владимир. Светите патриарси Йоаким Търновски и Евтимий Търновки, Иларион Мъгленски, Софроний Врачански, Охридските епископи Николай, Йоан и Теофилакт, Висарион Смолянски, преподобните Теодосий Търновски и Паисий Хилендарски… Йоан българин, Йоан Кукузел, Михаил войн, Ангел и Ахил Лерински, преподобна Петка Търновска, Ромил Бдински, Димитър Бесарбовски, Николай и Георги Софийски. Баташките свети новомъченици и всички знайни и незнайни българи, мъчени и изклани заради вярата си през времето на Османското робство.

Зографските мъченици бяха изгорени живи в кулата на манастира от папските пратеници. Свидни за нас са и светци като Райко Шуменски, Йоан Търновски, Терапонтий Трънски, Игнатий и Трендафил Старозагорски, Злата Мъгленска, Никодим Албански и много други.

Нашата Църква е канонизирала съвсем малко от своите светци, тъй като голяма част от писмените сведения са били унищожени през Османското владичество. Други от нашите сподвижници целенасочено не са оставили никакви сведения за тихия си и скромен живот.

За щастие в наше време блаженопочиналата монахиня Валентина Друмева (племенница на известния българин Васил Друмев – митрополит Климент Търновски) събра сведения за още много мъченици, просияли по българските земи, дори и до наши дни. Тя издаде приживе 4 тома, всеки от по 400 – 500 страници, с жития на светии още от първите векове и четиринайсет тома със новомъченици от времето на тоталитарния режим.

Всички нейни книги могат да бъдат закупени от Калоферския девически манастир, на който тя дълги години бе игумения. Освен това ни остави и три прекрасни стихосбирки. Може би и тя някога ще бъде записана в сонма на българските светии. †

Свещ. Л. ЛАЗАРОВ

ГРАНИЦА

От бр. 18

Това военно формирование нанесло големи щети на България и християнска Европа. Османската държава тогава се простирала от Индия до Гибралтар и от Волга до Виена. Империята се обявила за върховен предводител на Исляма (знаме и меча на пророк Мохамед), която трябвало да води постоянната, изисквана от Корана, свещена война срещу християните.

Затова нерядко цели села, градове или области били заграждани с войска и населението им било заставяно да приеме исляма и нови арабски имена. Който откажел бил посичан. В началото тези случаи били много. (Църквата пази сведения за над двайсет такива зверства и отделно за повече от 100 разорени манастири.) Тези новомюсюлмани оставали да живеят в българоезична среда, като донякъде запазвали и българското си самосъзнание. Техните близки-християни ги нарекли „помъчени“. От тях произхождат днешните българомохамедани, които съставляват около пет процента от населението ни.

През 17 – 19 в. голяма част от населението на Североизточна и Северозападна България емигрирало в Русия, Румъния, Унгария, Сърбия и така се обезлюдили цели райони. Според исторически изследвания при падането под Османско владичество българският народ наброявал 1 300 000 души (равностоен по численост на тогавашните европейски държави като Англия, Франция и др.). Само век по-късно българите наброявали около 260 000 души. Данните сочат, че тази цифра се запазва още няколко века. Този биологичен колапс в продължение на векове, според някои, дава отражение и днес, когато населението на България е 9 – 10 пъти по-малко от това на другите европейски нации.

Поради тези причини и не само, когато Българската Екзархия очертава ясно и категорично границите на българските земи, на много места в покрайнините българското население е претопено чрез силни процеси на асимилация от нашите съседи. Най-голямата победа в борбата за национално освобождение е именно узаконяването на Екзархията през 1870 г., защото тогава тези процеси спират и българската нация е отново международно призната. Безспорно второ по значимост е делото на Георги Стойков Раковски, което започва още по-рано. За жалост то не могло да бъде развито до край, тъй като било ограничавано от Сърбия и Румъния, и приключва с неговата смърт през 1867 г. Последвало героичното дело на Стефан Караджа и Хаджи Димитър и техните чети, наброяващи не повече от 120 човека. Те водили неравностойни сражения с хилядна турска армия и загинали до един! Това било известно на Европа, но тя мълчала.

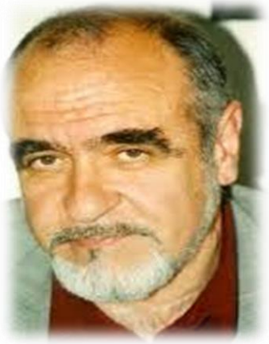
Следващият героичен етап от освободителните борби може да се нарече с едно име – Левски. „Школуван“ в легията на Раковски, той пътува до Сърбия и обратно. Пътят му минава през Бучино Дервент, местността Балач, Годеч и Разбоишкия манастир, където често се криел при игумена. Там, зад игуменарната, в малко складово помещение и днес стои таен изход, през който по стръмни стъпала, през мазето, Левски много бързо е напускал манастира, за да изчезне по течението на Нишава. Народът разправя как умело Дяконът върви на крачка пред заптиите, които често го виждат, преоблечен веднъж като дюлгерин в с. Зимевица, друг път като свинарче в Свогенския манастир…, но не могат да го познаят. Когато разбират каква е работата, вече е късно. До 1872 г. Левски обикаля цялата страна и създава над сто комитета, където отделни групи се грижат за набавяне на оръжие и др., както и „въздават“ правосъдие. Тази революционна организация претърпява провал и разгром. След залавянето и обесването на Васил Левски през 1873 г. цялата организация се разпаднала.

През 1875 г. започват въстания на Балканите, а Османската империя обявява банкрут. Априлско въстание на практика няма. Вдигат се отделни села, първо в с. Петрѝч, в Панагюрско и около Пловдив. Последният потушен бунт е Ботевата епопея, която обединява около 200 човека, и влизайки в България с кораба Радецки, воюва няколко дни. До тогава турските войски избиват населението на множество въстанали и невъстанали села с невиждана жестокост, като не правят разлика между пол и възраст.

Няма как да се пропусне фактът, че когато България падала под Османска власт, европейските велики сили вместо далновидно да осъзнаят общия враг и голямата заплаха, извършват набези над българските земи и по този начин отслабват силите на българските армии. Някои кръстоносци, унгарците и Генуа, буквално разделят балканското наследство. Това безспорно допринася за падането на Българските деспотства под Агарянска власт.

Сега, когато България възкръсва след петвековно робство, само отделни интелектуалци като Уйлям Гладстон, Джузепе Гарибалди, Оскар Уайлд, Виктор Юго и др. се обявяват за свободата на измъчения български народ. Съвременните възродени западни правителства на Англия, Австро-Унгария и др. вече претендират за дял от османското наследство.

Продължава в бр.20.

Лозан ***ТАКЕВ***

СЕЛО ЗА ДВАМА

В селото водеше и път към храма…
С обич там чакаха баба и мама.
Дядо пък впрягаше сутрин конете
ние подкарвахме с него овцете…
Птици огласяха с песни селата.
Тичахме лятото боси в реката…
Къщите грееха. А пък щурците
нощем приспиваха нежно очите.

Селото беше безкрайна поляна.
Нямаше преход, реформи, промяна…
Днес то изглежда далече остана
в звън на църковна тревожна камбана.

В къщите, вижте, пак светят прозорци
тук там дочули щурчетата полски,
нищо, че те са днес в село за двама,
а някъде вече и двама ги няма…
Баби край портите спомени връщат.
В прах са потънали селските къщи.
Няма лаптопи, айфони, таблети.
С други игри в съвсем други сюжети,
а в тях и своето паметно детство.

Нямаме спомен за вирус невидим
с новите къщи за гости зазидан…
В селото днес карантина ни върна
в спомени вехти да го прегърна.
Върна се спомен за баба и дядо –
бонус от времето като награда,
бонус в забравена селска картина –
хапче вълшебно, вълшебна ваксина. †

Блага ***ТРОЕВА***

ЛУНА

Твойта светлина
изпълнила те цяла
очите ми отваря
примамва ме в нощта.
Да се възхищавам,
да те гледам с часове,
да мечтая за други светове,
там, където няма я лъжата.
Там, където небесна музика звучи
и се носиш лек като перце
върху светлината на луната.
Скъпа си ми ти, Луна,
имам много тайни с тебе
споделени.
Много сълзи си видяла
да блестят във моите очи
и много болка в моето сърце.
Всичко знаеш ти за мен,
толкова далечна –
но за мен си много близка
без теб самотна съм и неразбрана.
Щастлива съм,
че ти си моята любов небесна,
защото все те има
нежна и добра
и никога не ще ме изоставиш,
мила. †

Ал. ***ВУТИМСКИ***

МОЯТА СТРАНА

Да вървиш под простори лазурни,
да прескачаш гори, планини -
ту през вятър и грохотни бури,
ту през слънчеви, весели дни.

И да гледаш усмихнат земята
със разтворени, ведри очи.
Долу хора работят в полята.
Самолет в синината бръмчи.

О, пред мен е земята просторна!
Аз съм влюбен във свойта страна!
Аз съм влюбен във нейните хора,
любовта и скръбта им познал.

Равнини и машини, и хора...
Към възторжен и слънчев възход
ний вървим и вървим неуморно...
Вярвам в тебе, мой беден народ!

ОТИВАТ СИ ГОДИНИТЕ БЕЗСЛЕДНО

и тебе все те няма, все не идваш.
Умират хора, други пък се раждат,
и слънцето изгрява и залязва.
И ти ми липсваш, няма те във дните ми.
Къде ли са очите ти, усмивката.
Когато ти се смееше - бях радостен,
когато ти тъгуваше - аз страдах.
Когато бях до тебе, аз живеех,
обичах хората, животните, света.
Днес ти ми липсваш, радостта ми няма я,
за тебе като мисля, ми се плаче.
Аз бих те дишал като въздух сигурно,
разбирам колко много си за мене
и ако ти не дойдеш вече никога,
животът ми ще бъде изпитание. †

Снежана ***КОСТАДИНОВА***

ЗАМИНАВАНЕ ЗА НИКЪДЕ

Разказ

Беше дошъл да живее на малката си вила в балканското селце след като го съкратиха при поредната „реформа” в неговото предприятие. Нищо не го задържаше в големия град. Даде апартамента си под наем, а само преди месеци го бе изплатил. Не беше време за сантименти, а за оцеляване. Голямото пътуване на българи, често без обратен билет, към страни, в които има работа и сигурност, беше в своя апогей. Толкова много самотници никога не бе имало в България. И той беше един от тях. Първа го бе напуснала майка му, но той не можеше да я вини. Бе умряла при раждането му. Преди две години емигрира жена му. Замина в чужбина сама, защото той не можеше да изостави възрастния си баща. Отиде с нагласата да покори Западна Европа. И как ли щеше да го направи сам, самичка?! Не беше достатъчно, че знаеше езици. Там търсеха висшисти, но от определени професии, а нейната не беше в този списък. При единственото си обаждане му обясни притеснено, че отговаря за хигиената в голям хотел, но подчерта няколко пъти, че е само временно. Нямала никакви притеснения, че ще стане постоянно. Като се устрои на друго място ще повика и него. Само говореше, говореше. Очевидно в нейната нова професия едно от задълженията ù бе да мълчи. И бързаше да навакса. Дори не слушаше какво ù казва, защото накрая изпрати поздрави на баща му. Не разбра, че след нея е емигрирал и той, но по най-стария за света начин. Бе се преселил на небето. А там няма безработица, непосилни сметки за ток и парно, неизплатени заплати и страх за утрешния ден. С госпожа Демокрация бяха на Вие до края на дните му. За нея той беше бита карта, за него тя беше менте. При последното слизане на баща му под земята го изпратиха всички негови приятели пещерняци, с които беше минал част от живота му. Всяка своя свободна минута бе посветил на спелеологията. Ако не покоряваше пещерите, четеше за тях. Затова и купи двустайната къщичка, стърчаща сама на баирчето над селото, защото бе открил наблизо поредното предизвикателство – красива пещера, в която не беше влизал.

След смъртта на баща му къщичката стана негова. Посещаваше пещерата всеки ден. Влизаше в осветената входна зала с наклонен под, защото подземните води от Понор планина бяха придошли. Там „разговаряше” с баща си. Интересно, но тези мислени срещи, а може би и разходките, го ободряваха. Връщаше се, хапваше нещо на крак и започваше някаква работа на двора. Никога не готвеше. Масата, на която наред с десетината книги се мъдреха дърводелски инструменти, всякакви дреболии, но не и топла храна, отдавна не беше използвана по предназначение. Не гледаше и телевизия. Не искаше да слуша за убийства, катастрофи, ужасяващи случки с освирепели кучета, гладни хора ровещи в контейнерите… Имаше нужда от жив човешки контакт и нещо позитивно. Намери го при групата пияници, седнали на пейката пред смесеното квартално магазинче. Вече нямаше да си говори сам. Вземаше си от продавачката една водка и сядаше до тях. Отначало мълчаливо слушаше, но след втората чаша почваше да говори и не млъкваше. Разказваше за експедициите, в които бе участвал с баща си и пещерняците от неговия клуб, за всяка пещера, в която бяха влизали, за различните вкаменелости по стените на галериите, за животинките и растенията там. Пияниците се правеха, че го слушат. За тях той не беше в ред с главата, но го приемаха, защото по всеобщото им мнение, бе от тихите луди. Не им пречеше, пък и винаги ги черпеше по едно питие. През летните месеци всеки път разпалено им разясняваше своята идея фикс – как ще отиде в Западна Европа по най-нестандартния и непознат за хората начин. Сложната пещерна система, която смяташе, че ще премине успешно, щеше да му помогне. Ще тръгне от тяхната пещера по подземните ù пътища, ще стигне до друга, след това до трета … и така до целта. Пазеше си специалното оборудване за подобно пътуване.

Един ден дойде, сериозен и трезвен, и заяви:

– Време е. Вече е август. Подземните води изчезнаха от пещерата. Отивам на Запад!

Никой не му обърна внимание. Погледите им бяха вперени в бутилката водка, която държеше. Постави я пред тях и си тръгна. С нея се сбогуваше с последните си приятели, но никой от тях не разбра това.

На другия ден пастири го бяха видели да влиза в пещерата с раница на гърба. Вечерта малката къщурка не светеше с единственото си око. На баирчето беше се върнала самотата.

Започнаха да го търсят на третия ден. Опитни пещерняци влязоха в отворената паст на планината. Провериха всяка зала и всяка галерия. Викаха името му в тунелите, но им отговаряше само ехото. Пещерата съучастнически мълчеше. Вероятно беше му помогнала да замине за Западна Европа. За Западна Европа … или може би за никъде. †

Проф. д-р Драгомир ***ЛАЛЧЕВ***
Институт за български език при БАН

ЗА „ИЗГУБЕНАТА“ И НАМЕРЕНАТА СЛАВА НА СЕЛИЩНОТО ИМЕ ГУБИСЛАВ, СВОГЕНСКО

От брой 18

Отговор чакат и други важни въпроси: какво е било името на местния болярин или войвода, под чието управление са били крепостите около средновековното село Губислав? Едва ли войводата се е казвал „Губислав”, а пък липсват и запазени по скалите и зидовете остатъци от стари надписи, каквито има при крепостта Бóженишки Урвич в Ботевградско от XIV век с името на местния войвода - севаст Огнян, съюзник на цар Иван Шишман в битките му с османците.

Къде са отишли оцелелите средновековни губиславци? - Възможно е след изоставянето на най-старите селища в местностите *Самотво́р* и *Осенора́вен*, следите им да се губят в посока към хълма *Балду́ин* край *Студе́на ре́ка*, където основават новото си селище. За него спомените са по-ясни и категорични. Жителите на днешна Зимевица посочват *Балду́ин* като старото място на своите предци. Някога те го напускат и слизайки със стадата си да зимуват в ниската и за́ветна местност Зимевица, основават сегашното едноименно село. Самата дума *зимéвиц*а (подобно на *зи́мница*) означава ‘зимóвище, зимна кошара, защитена от ветрове и студове’. При обезлюденото село Мéча поляна над с. Искрец, се намира пещерата *Мéча зимéвица*, където думата е употребена с подобно значение «зимóвище, бърлога». Следователно преди да се оформи през XVI век като селище, Зимевица отначало е било пуста и незаселена местност, зимóвище с кошари на по-старото село при *Балду́ин,* за чиито жители не се знае от къде са дошли, но предполагаме, че са потомци на средновековни губиславци ?

След запустяването на старото село Губислав, землището му става пасищна *мезра́ (запустяла земя)* и преминава в собственост на турски спахия, живял в село Гюреджии, Софийско. Докъм 1820 г. пасището е било ползвано на изполица от жителите на село Зимевица. Възможно е селяните да са изпаднали в дългова зависимост към спахията или към еврейски търговци и кредитори, поради което са загубили селското землище, заложено срещу кредит. Косвено свидетелство за тези догадки е името на крепостта *Еврейското кале́* (сега в руини) в местността *Самотво́р*. Възможно е на това място въпросните търговци да са отсядали при пътуванията си по старите пътища към Искрец - Костинброд - София, или през Осиково-Згориград - Враца за Видин. Покрай търговията е възможно да са практикували и кредитиране на планинските жители. Селски неволи с кредити са описани в кадийски документи от XVI – XVIII век, съхранявани в държавните архиви, в които се съобщава за жители на села в Софийско, Брезнишко, Трънско, Самоковско, Кюстендилско, Врачанско, Пернишко, Дупнишко, които са се лишили от имотите си вследствие на дългова зависимост към лихвари. Техните ниви, воденици, мадани и самокови са преминали в собственост или на еврейски и гръцки сарафи, или на турски спахии, заими и тимариоти, живеещи в големите градове София, Кюстендил, Самоков, Враца и др. Впоследствие някои от нивите и ливадите са препродавани на друг собственик и върху тези земи през XVII- XVIII в. възникват турски чифлици, в които работят като ратаи обезземлените български селяни. Друга вероятна причина за запустяването на с. Губислав може да е бродещата по старите търговски пътища чумна епидемия или турско отмъщение заради бунт на губиславските войнуци и пътни охранители срещу административни и данъчни произволи на представители на османската власт в София и Враца. В турски документ от 1606 г. селото е отбелязано като войнушко, а в кадийски съдебен акт от 1550 г. се споменава за съдебен спор между селяните и спахията собственик на землището, заради данъчните му своеволия и налагане на ангария над тях. Архивните документи са пълни с много такива случаи и в други райони, населени през XVI-XVIII век от християни. Около 1688 г. тук се заселва малка група бежанци от Чипровското въстание, известни с родовото си име Чепорúловци, а други от тях потърсват укритие в село Свúдня. Бежанци от потурчванията, дошли от по-далечни краища (Родопите и Малешево), има и в други села на Свогенско. Това също определя Губислав като едно от убежищните места за преследвани бегълци.

Едва след 1820 г. зимевчани успяват да изкупят спахийското пасище и да си възстановят отново собствеността върху старото землище на Губислав. Сега обаче, то става махала на Зимевица и като такова просъществува чак до 1939 г. След това време, махалата Губислав отново възвръща първоначалния си статут на самостоятелно селище. Така след векове на запустение, селото отново възкръсва за повторно съществуване. През 1943 г. самостоятелното село Губислав вече има 162 домакинства, а през 1987 г. наброява 320 жители, като включва махалите: *Мáчище, Самотво́р, Орéшето, Петрéнски дол.*

Както се посочи по-горе, селото фигурира в четирите документални записа през вековете с една и съща звукова форма – *Губислав,* което говори за устойчива фонетика и непроменена структура. Името е сложно, съставено от две части: *губи́* и *слав*, чиято повелителна глаголна форма е само привидна. Всъщност тук иде реч не за глагола *гу́бя*, а за съвсем друга конструкция от прилагателно и съществително име, на което ще се спрем по-долу. Фонетичният запис *Губислав,* отбелязан в най-стария турски данъчен документ от 1453 г., показва, че селото е съществувало още в предходния XIV век. Несъмнено то е преживяло гибелта на Втората българска държава през 1393 г., като името му е достигнало до нас в този документално запазен изговор.

Логично е да се допусне, че първите жители , които са основали средновековното село едва ли ще са го именували по непривлекателен повод или случка, свързана със „загубата на слава” в някакво сражение. Престижната практика е тъкмо обратната – да се дава мемориално име в чест на някаква победа, по името на пълководец или император. Такива примери виждаме в имената на крепостни градове като *Преслав* (град на славата), *Никопол* и *Никея* (градове на победата), *Созопол* (град на спасението), *Кюстендил* (от турски изговор *Къостентил*, по името на Константин Деянов, местен феодал от XIV в.), *Адрианопол, Филипопол*. В нашия случай не е възможно селото да е именувано по непривлекателно и неблагозвучно мъжко лично име „Губислав”. Такова име с антипожелателно значение не съществува в именната система на българския език. Логично е всеки човек да назове потомците си с имена, съдържащи думата *слава* като престижно понятие. Затова тя се среща като втора съставна част на лични имена, означаващи благородни качества на човешкия характер. Например мъжки лични имена с праславянски произход: *Велислав* (велика слава), *Владисла́в* (владеене на слава), *Станисла́в, Радослав, Добросла́в, Драгослав, Мирослáв, Бранислав* и производните от тях женски имена: *Велислава, Владислава, Станислава, Радослава, Мирослава, Доброслава* и под. В тях съставните компоненти съдържат различни благопожелания, свързани с понятието *слава*. От всичко това следва, че името на село Губислав няма връзка с глагола *гу́бя,* нито пък с лично име, съдържащо мрачното значение ”изгубвам; погубвам, убивам; опустошавам, унищожавам „славата си”.

За обясняване на селищното име *Губи́слав* трябва да насочим вниманието си към друга, много по-стара и вече забравена в диалекта средновековна българска дума: **сугубúслав(а).** Преди да отпадне от нея началната сричка **су-**, тя е била сложна, съставена от две думи. Първата част е старобългарското прилагателно **сугýби** ‘двойни, двукратни’, което е множествена форма от **сугýбъ** ‘двоен, двукратен’. Втората, част **-слав** е образувана от ***слáва*** след отпадане на окончанието - ***а*** и представлява също множествена форма в родително-винителен падеж.

Същите падежни граматически форми, подобни на **слав <** (от слава), виждаме и при множествените съществителни от женски род: **сил, бед, душ, мук, щедрот** ‘сúли, бедú, душú, мýки **‘ < ед. ч.** сила, беда, душа, мука, щедрост. Намираме ги употребени в откъси от молитви към Спасителя и Пресвета Богородица: *Господи Вседержителю, Боже* ***сил*** *и всякая плоти; Да избавимся Тобою от* ***бед****; От всяких нас* ***бед*** *свободи”; Господи, не лиши мене небесных Твоих благ, избави мя вечных* ***мук***; *Ты Врач* ***душ*** *и телес наших.* Същата падежна множествена форма се забелязва и във втората част от названието на местността **Мъчú-душ** при село Лиляче, Врачанско. Множественост се съдържа и в думата **гóдин** ‘години’ (< годúна), употребена от поета Иван Вазов в стихотворение, посветено на В. Левски в сбирката „Епопея на забравените”, например: „*Девет* ***гóдин*** *той скитá се бездомен, без сън, без покой…”*. Топонимът Мъчú-душ съответства по смисъл на географското име ***Калавар*** - планински хребет, споменат от българския цар Константин Асен от 1277 г. във Виргинската грамота за манастира «Свети Георги» на *Виргúно бърдо* при Скопие. Името се тълкува с народолатинска дума **calavár** ‘мъченичество, страдание’. Такъв е и примерът с **глав** ‘глави’(< глава) в топонима **Пасú-глав** - планинско бърдо на полуостров Ластва при Бóка Кóторска (Черна гора), споменат в документ от 1351 г. и гласящ: «*према отоку Лущицу* ***Пасиглавь»*** .

Интересно е да се отбележи, че освен понорското село Губúслав, със същото име е назована и друга, твърде отдалечена местност, разположена в противоположна посока източно от Искъра, между селата Лакатник, Бов и Желен. В посочените три села днес няма спомени за някакви преселвания през Искъра. Следователно имената двойници са възниквали съвсем самостоятелно едно от друго. Това говори, че словосъчетание *сугýби слáви* в далечните векове е било живо в говора на старото население в няколко села, разположени отсам и оттатък Искъра.

В средновековната дума: **сугубúслав(а),** втората част е образувана с отпадане на окончанието в ***слáв(а)***, чието старинно значение е: **‘похвално молитвено пеене; благодарствена религиозна служба в чест на светец, славословие’**. Църковната служба **Слава** се извършва в храм или на открито оброчно място. Като цяло сложната дума **сугубúслав** означава ‘двойни, двукратни слави’, тоест двоен молебен, извършван при два оброчни кръста в чест на двама светци покровители. Според нас, с тази дума някога е била назована безлюдна местност с оброци, която впоследствие е заселена и става средновековно селище **(Су)губúслав**. Така през вековете, след отпадането на началната сричка **су-** от прилагателното **сугубú**, е оцелял само остатъкът *гýбый* ‘двоен’ (в множествено число *губú* ‘двойни’), т.е. *Две слави, Двойни слави.* Следователно в цялото име имаме две граматични промени: отпадане на начална представка **су-** и на окончание **–а** в края. В образното мислене на следващите поколения остатъкът *гýбый* започва да се възприема неправилно като заповедната форма *губú* и да се смесва погрешно с глагола *гýбя*, имащ съвсем друг смисъл: „престават да притежавам нещо; погубвам, похабявам, повреждам”.

Така с течение на времето, в паметта на поколенията е избледнял споменът за старинния произход на старобългарската дума *сугýб, сугýбый* ‘двоен’. Тя остава да съществува в употреба само при богослуженията на църковнославянски език: *сугýба слáва* (голяма служба, с двоен молебен), подобно на *сугýба екте́ния* ‘голяма, двойна, удвоена *екте́ния* (молитва) към Бога’.

Продължава в бр. 20